

SUYA, SABUNA DOKUNMAZSAM KİRLENİRİM

Söyleşi: PROF. DR. SAMİ SELÇUK

(Yargıtay Onursal Başkanı)

(ÇAĞRI Avukatlar Grubu'nun

Seçim çalışmaları için yayınladığı SAVUNMA Dergisi

Eylül 2002 sayısından)

Sayın Başkan, neden bu kadar çok konuşuyorsunuz? Konuşmalarınızda fincancı katırlarını ürkütüyor musunuz? Suya sabuna dokunmayan konuşmalar yapamaz mısınız?

Ben kendimde, öncelikle bir sorumluluk hissediyorum. Biz bu halka çok şey borçluyuz. Bizler, savaşın, kıtlığın, yoksulluğun çocuklarıyız. Bizler tane ile ekmek dağıtılan dönemleri yaşadık. Ben istiyorum ki, bütün kazanımlarımı halkımla paylaşayım. Bu konuşmalarımda, birilerini memnun etmek ya da birilerini taşlama maksadım yok. Beni, konuşmalarımı onaylayan da çıkar. Konuşmalarımdan rahatsızlık duyan da. Bu beni ilgilendirmez. Ayrıca suya sabuna dokunmayan ifadeler kullanmaya gelince, ben suya sabuna dokunmazsam kirlenirim.

Peki, sizi diğer başkanlardan ayıran özellik nedir? Çünkü diğer başkanlar sizin gibi konuşuyorlardı fazla.

Beni öbür Yargıtay başkanlarından ayıran özellik, hiçbir zaman bildiklerimle hemen yargılamaya başlamamamdır. Bir kere bildiklerimi kafamdan silerim. Bilmiyormuş gibi yaparım. Durkheim'in bir kuramı vardır. Buna 'bilinçli bilmezlik' kuramı denir. Bilimsel sonuçları kesinlikle manipüle etmedim. Şunu söylersem tepki doğar, hadi şunu gizleyelim, şimdilik erteleyelim. Benim yöntemimde kesinlikle bu yoktur. Hiçbir zaman da olmamıştır. Bu yüzden de Yargıtay tarihinde, en çok karşı oy yazısını ben yazdım.

Kur'an'dan da yararlanırım Marks'tan da

Sizi konulara teorik bakmakla suçluyorlar. Bunlara ne diyorsunuz?

Bula bula bunu buldular., saten eleştirilecek. Türkiye'de demokrasinin önüne her zaman özel koşullar gelmiştir. Demokrasinin belli ilkeleri vardır. O ilkelere uymak koşuluyla özel koşullarınızı uyarlayabilirsiniz. Ama o ilkelere uymazsanız veya ödün verirseniz, o demokrasi elden gider. Siz özel koşullar mazeretini her zaman ileri sürerseniz, demokrasiyi de yerleştiremezsiniz. O bahsettiğiniz özel koşulları da. Türkiye'de bir safсата vardır. O da şu: Uygulama başka, öğretisi başka. Bu devamlı önümüze çıkarılıyor. Açık söylüyorum, bu bilimsel ger-

çekliği olmayan bir safsatadır. Türk hukuku bundan büyüml zarar görmüştür. Türk hukuku bugün Batı'dan alınma yasaları, Doğuluca uygulayan bir hukuk olmuştur.

İdeolojiler bilime ters

Liberalizmin ideologu gibi konuşuyorsunuz. Hatta sizin LDP'nin perde arkasındaki genel başkanı olduğunuz söyleniyor?

LDP'yle hiçbir ilgim yok. Bu iddialara sadece gülüp geçiyorum. Benim hiçbir 'izm'le bir işim yoktur. Ben bir bilim adamı olarak kendimi hiçbir izme angaje etmem. Ama her düşüncenin doğru ve yanlış yanlarını tek tek irdelerim. İdeolojilerin demokrasiye ters olduğuna inanıyorum. Herhangi bir ideolojiyi benimserseniz, elinde çekici olan bir insanın, her şeyi çivi görmesi gibi, devamlı kendinizi o ideolojiye angaje etmiş olursunuz. Bu ideolojiye şartlanırsınız. Ben Kur'an-ı Kerim'den de yararlanırım. Karl Marks'tan da yararlanırım. Hiçbir kapıyı kapatmıyorum. Herkesle diyalog kurabilirim. Türkiye'de okuduğu gazeteye göre, katıldığı toplantıya göre, görüştüğu insana göre insana kimlik biçmeye çalışıyorlar. Bu son derece yanlış, ilkel ve sığ bir görüştür. Ben taşrada görev yaparken, insanlar gazete alır ve pardösüsünün içine sokardı. Ben gazetemi hep açık tuttum. Ve bu anlayışa karşı savaş verdim. Bu anlayış yanlıştır. Bir toplantıya katılıyorum. Sami Selçuk bu toplantıya katıldığı için onlardandır. Bunun ne ilgili var Allah aşkına! Ayrıca ben şu an yargı organının başında bulunuyorum. Siyasetle ne ilgim olabilir ki!

Peki, emekli olduktan sonra politikayı düşünür müsünüz?

Bunu şimdiden kestirmek güç, ama birikimim varsa, bunu her yerde değerlendirebilirim. Ülkeye hizmet etmenin çok çeşitli yolları var. Mesela ben bilim ve araştırma yapmaktan hoşlanırım. Belki de buna devam ederim. Dediğim gibi, bunu şimdiden kestirmek güç.

“Halka rağmen, halk için” demokrasi olmaz

Konuşmalarınızda her zaman sistem ve devlet eleştirisi yapıyorsunuz. Eleştirilerinizde neden halkı soyutluyorsunuz? Sistemin yozlaşmasında halkın hiç mi suçu yok?

Hayk yanlış yapılı olabilir. Bu saatten sonra halkın tercihlerini eleştirmemiz yersizdir. Ancak var olan düzen; hem yetmiyor hem de yeniyi üretmiyor. O halde düzenin değişmesi gerekmektedir. İşte ben bu düzeni eleştiriyorum. Çözümüm ise üretmekte kısırlaşan ve kendini yeniliklere uyarlamayan sistemi düzeltmektir. Ben halkın gözünün azılması gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'de halka güven yoktur. Devlet kendi halkına güvenmiyor. “Halka rağmen halk için” demokrasi olmaz. Demokrasiyi halk yapacaktır.

Halk acaba demokrasiyi sindirebilmiş mi?

Maalesef halkımızın bu konuda daha çok bilinçlenmesi gerekiyor. Demokrasinin ön şartları olan eleştiri ve tartışma kültürünü özümsemesi gerekiyor. Ben eleştiriye ‘yanılıgsama’ diyorum. Yanılıgılarınızı eleştiriden başka bir şeyle bertaraf edemezsiniz. Eleştiri dostluktan daha iyidir. Beni eleştiren birine ben pençemi göstermem.

Burada devleti yönetenlere de görevler düşüyor herhalde

Elbette. Bizde tartışma kültürünün gelişmemesinin bir sebebi de düşünceyi açıklama özgürlüğünün devlet tarafından sınırlandırılmasıdır. Türkiye’ne ne yazık ki bunlar bir onur sorununa dönüştürülüyor. Korkular ülkesi olarak yıllardan beri kendisini sergileyen bir ülkede, bir bakıyorsunuz devlet Nazım’dan, Necip Fazıl’dan, komşularından, bazı ideolojilerden korkmuş. Tarihini de tartışmaktan korkuyor. Bırakın her şeyi özgürce tartışalım. Çünkü bir konuyu tartışmazsanız, ders almanız mümkün değil.

Konuşmalarınızda hep demokrasi vurgusu yapıyorsunuz. Bir düşünce sistemi olarak demokrasinin hiç mi zaafı yok?

Hiçbir şey mükemmele ulaşmaz kolay kolay. O bir idealdir. Demokrasi de bir idealdir. Bir kültürdür. Mükemmele ulaştınız mı zaten gelişme de durur. Her rejimin, her düzenlemenin iyi ve kötü tarafları vardır. Bu noktada demokrasinin de zaafı vardır. Şu anda demokrasinin iyi taraflarının, kötü taraflarına ağır bastığı da bir gerçektir. Mesela işgal, aldatma, popülizm, halk dalkavukluğu, demagoji gibi aldatmacalar demokrasinin zayıf taraflarıdır. Ancak Türk halkı demokraside yerini almak istiyor, haklıdır. Türk halkı, halkın iktidarının gerçekleştirilerek, ‘yönetilen demokrasiden’, ‘yöneten demokrasiye’ geçmek ve devlet eliyle bütünleşmek istiyor.

Anayasa, hukukun kestiği parmağı acıtıyor

Darbe ürünü olan bu günkü anayasa, yöneten demokrasiye geçmeye hazır mı?

Tabii ki değil. 1982 Anayasası bir ‘ferman anayasası’dır. Özgür irade ile kabul edilmiştir. Bu anayasa halk oyuna sunulduğu zaman üzerinde tartışmak yasaktı. Tartışanlar ve anayasayı eleştirenler cezaevini boyluyordu. Bu anayasa, devleti halkından korumak için yapılmıştır. Devletin yetkilerini artırıp, korumaya alan bir anayasadır. Oysa anayasalar, devlete karşı yurttaşım hak ve özgürlüklerini korumak için vardır. Türkiye anayasalı bir devlettir, ancak anayasal bir devlet değildir. Ve ne yazık ki 1982 Anayasası, hukukun kestiği parmağı acıtıyor.

Türkiye teokratik bir devlettir

Sayın Başkan, siz konuşmalarınızda Türkiye'nin devlet örgütlenmesi açısından laik değil, teokratik bir devlet olduğunu söylüyorsunuz. Bunu neye dayandırılıyorsunuz?

Devlet, farklı inançlar ve ideolojiler karşısında yansız olacaktır. Çeşitli dinler karşısında eşit uzaklıkta olacaktır. Bir dine veya ideolojiye sahip olan devletin, diğer dinleri ve ideolojileri dışlayacağı açıktır. Bu totaliter rejimlerde sözkonusudur. Laik bir devlet, halka, özellikle gençliğe, belli bir ideolojiyi aşlayamaz. Aşılırsa bu laikliğe uymaz. Devlet yansız olmazsa, laiklik, barış işlevini yerine getiremez. Devlet ve dinsel kurumlar karşılıklı olarak bağımsız olacaktır. Ben laik düzenden yanayım, demek yetmiyor.

Bizde Diyanet İşleri Başkanlığı devletin bir birimi içerisindedir. Siz devletin bütçesinden belli bir dinin mensuplarına maaş ödüyorsunuz. Bunun adı finansal laikliktir. Ayrıca kimileri, demokrasinin ön koşulu laikliktir diyor. Öyle bir şey yok. Laiklik ön koşul ise Rusya da laikti. Ama onlar laisizmi benimsemişti. Çünkü laisizm bir ideolojidir. Laiklik bir tutum ve tavidir. Laisizmin en uç noktası ateizmdir. Türkiye bu ince kavramları ne yazık ki hala anlayabilmiş değil. Ve yurttaşım bilgisiyle laiklik tartışmaları yapıyor. Bunlara ben şaşıyorum.

Ancak demokrasisini örnek aldığımız İngiltere'de devletin başındaki kral ve kraliçe aynı zamanda Angelikan Kilisesinin başkanlığını yapıyorlar. Buna ne diyorsunuz?

İngiltere sekülerist bir devlettir. Seküleristten, çağcılaştırmayı anlatmaya çalışıyorum. Burjuva sınıf çıkmıştır, fabrikalar kurulmuştur, ekonomi ister istemez laikliği hızlandırır. İngiltere'de sembolik olarak kral ve kraliçe Angelikan Kilisesinin başkanlığını yapıyorlar. Bu sadece sembolik olarak kalmıştır. Bunu kaldırmaya gerek bile duymamışlar. Bu doğrudur. Ancak İngiltere'de laik unsurlar ağır mı basıyor? Kral ve Kraliçe Angelikan Kilisesinin başındadır diye, herhangi bir dinin veya mezhebin propagandasını mı yapıyorlar? Hayır.

Hükümetin 312 ve 159'daki düzenlemelerini nasıl buluyorsunuz?

Yapılan düzenlemeler yürürlükte olan maddelere göre bir gelişmedir. Ancak yeterli değildir. Ben 312 ve 159. Maddelerin daha açıklığa kavuşturulması gerektiğine inanıyorum. Ancak bu da bir başarıdır. Şimdi uygulamaya bakacağız. Olasılık kavramına ben ed karşı çıkmıştım. Bu kavram kaldırıldı. Eğer 312. Maddedeki bu terimler daha da saydamlaşmazsa tartışmalar sürer. Yargıçlar arasındaki uyuşmazlık sürer. 312. Maddedeki terimler esnek. Bu durum, suçların yasallığı ilkesine aykırıdır. Onun için 312. Maddenin ikinci fıkrasına, bilinçli hiçbir ceza hukukçusu olumlu gözle bakmaz. Ama bu maddenin ille de kalması isteniyorsa, bu terimlerin saydamlaşması gerekir. Somut, herkesin üzerinde uzlaşabileceği bir duruma getirmemiz lazımdır. Türkiye'nin bütün bunları gözeterek yeni bir uygulamaya ve düzenlemeye gereksinimi vardır. Ama yine de en iyisi bu maddenin kaldırılması gerekir. Çünkü yazılı hukukumuzda bu ve buna benzer maddeler hala düşünce özgürlüğünü tehdit ediyor ve Türki-

ye'yi uluslar arası ve AB düzleminde zor durumlara sokuyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde bir günde 11 kez hüküm giyilmesine neden olan düzenlemeler bulunuyor. Hukukumuzda kötülük çiçekleri gibi duran bu kötü huylu maddeleri kaldırmamız gerekmektedir.

“Demokratik geleneği yerleştireceğiz diye, kamu düzeninden ödün vermeyiz” şeklinde formüle edilen, savunma refleksini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin 'dâhili ve harici bedbaht' üretmekten vazgeçmesi ve irtica, bölücülük gibi fobilerinden kurtulması gerekir. Türkiye korkarak, ürkek hareket ederse, hiçbir zaman demokrasiyi getiremez.

Çalar saat uyanamayanlar içindir

Türkiye AB'ye giriş sürecinde bazı düzenlemelere gidiyor. Değiştirilmeye çalışılan bu maddeler de bu düzenleme kapsamında ele alınıyor. Siz AB maceramızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye AB'ye girerek, zengin ülkelerle bütünleşecek, ekonomisini, hukukunu ona göre düzenleyecektir. Bu çok doğaldır. Kimse çalar saatin kendiliğinden çalmasını beklememelidir. Çalar saat uyanamayanlar içindir. Adil gelir dağılımının giderek yok olması, yoksul ve zengin uluslararası arasındaki farkın artması gibi açmazlardan kurtulmak için, AB en iyi çözümlerden birisidir. Türkiye bu birliğin içerisinde yerini almalıdır. AB, Türkiye'yi üyeliğe alırsa, Türkiye kapısından Çin Seddi'ne kadar Türkiye'nin hitap ettiği ülkelere yönelebilir. AB'ye girersek, bir çok ekonomik ve siyasi sorunumuz çözülebilir.

AB'ye girmemizi istemeyenler de var ama...

Olabilir. Bu kendi fikirleridir. Ancak Türkiye, çünkü Türkiye değildir. Dünya küçülmüştür, Türkiye büyümüştür. Türkiye Avrupa'nın kenar mahallelerinde yer almamalıdır. Türkiye'yi zor bir yalnızlığa itmeye kimsenin hakkı yoktur. Ayrıca Avrupa Birliği'nin kodlarıyla Türkiye'nin iradesi de kesişmektedir. Bazıları, AB'ye girmekle, egemenliğin elden gideceğini söylüyor. Bu yanlıştır. Egemenlik kalkmıyor. Egemenliğin kullanımı paylaşılıyor. Bu ikisini iyi ayırmamız lazım. Ben AB'nin bize getireceği kazançların kaybettiklerinden daha fazla olacağını düşünüyorum.

Karşı çıkanların bir bölümü de AB'ye girmenin Atatürkçülüğe aykırı olduğunu söylüyorlar.

Ben öncelikle gerçek Atatürkçülüğün sorgulanması gerektiğini düşünüyorum. Bir uygarlık tasarısı olan Atatürkçülük, dili geçmiş zamana mihlanmış katı bir ideoloji değildir. Türkiye'de bunu böyle algılayanlar var. Ve bunların yanıldıkları kanısındaım. Atatürkseverlik başka şey, Atatürkçülük başka şeydir. :irisi kalp sorunudur. Diğeri düşünce ve beyin sorunudur. Ben öyle insanlar gördüm ki, Atatürk'ün hiçbir yaptığını okumamıştır. Nut-

kunu okumamıştır. Ama Atatürkçüyüm diye geçiniyor. Ben bunları hesaba katmıyorum. Atatürkçülüğü bugüne uyarlamak gerektiğini düşünüyorum.

Siz Yargıtay'ın başında bulunan bin kişi olarak demokrasi, insan hakları, hukuk gibi kavramları dillendirirken, diğer taraftan da sizin başında bulunduğunuz kurumun başsavcısı habire parti kapatmak için müracaat ediyor. Burada bir çelişki yok mu? Yoksa içeride bir çatışma mı var?

Savcılar ve yargıçlar yasalara göre hareket ederler. Bunlar ideolojilerini ve kişisel inançlarını kapının dışında bırakırlar. Benim görevim mevcut hukuk sistemini uygulamaktır. Onun haklılığını ve ya da haksızlığını makalelerde tartışırım, ama o hukuku uygulayım. Ben mesela 141, 142 ve 163. Maddelere karşıyım. Ama önüme geldiği zaman, o karşı olmayı bir kenara bırakırım. Benim görevim hukuku uygulamaktır. O ayrı bir şey. Onu karıştırmayın. Ben de başsavcı olsam, eğer böyle bir şey varsa, bu maddeyi uygulayım. Benim işim bu. Ama o maddeyi eleştiririm. Derim ki, olması gereken hukuk açısından bu yanlıştır.

İlk başörtüsü eleştirisini ben yaptım

Son olarak, gerçekten çok merak ettiğim bir soruyu sormak istiyorum. Demokrat bir hukukçu olarak Türkiye'de uygulanan başörtüsü yasağını tasvip ediyor musunuz?

Başörtüsü konusunda ilk eleştiriyi, “Zorba Devletten Hukukun Üstünlüğüne” adlı kitabımda ben yaptım. Anayasa Mahkemesinin almış olduğu kararın gerekçesini doğru bulmadım. Buna benzer davaların bir bölümü de Yargıtay'ın önündedir. Dolayısıyla ben bir açıklama yaparak Yargıtay üyelerini etki altında bırakmak istemiyorum.

Not: Ferman Fırat'ın bu Röportajı Anadolu Gençlik Sitesi'nden alınmıştır